

**Журавльова Т.О.**

кандидат економічних наук,  
професор кафедри економіки та  
моделювання ринкових відносин

**Тімакова Ю.Д.**

студентка 5 курсу, напрямку  
підготовки «Фінанси і кредит»

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова*

*м. Одеса, Україна*

## **РОЛЬ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Дефіцит фінансових ресурсів на місцевому рівні, невідповідність їхніх обсягів, функціям та завданням, які покладаються на місцеві органи влади, надають проблемам розвитку та вдосконалення міжбюджетних відносин особливого значення.

На сучасному етапі вирішення проблеми децентралізації бюджетної системи України виходять на перший план, адже фінансова децентралізація є однією з фундаментальних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади, а саме, по-перше, децентралізація процесів ухвалення рішень збільшує можливості місцевої влади розвивати свою територію; по-друге, фіскальна децентралізація сприяє ефектному забезпеченню суспільними послугами шляхом ретельнішого узгодження видатків органів влади з місцевими податками і уподобаннями.

Але реалізація законодавчо закріпленого права кожного адміністративно-територіального утворення на економічну самостійність неможлива без наявності у кожного органу влади власного бюджету і права його складання, затвердження і виконання без втручання ззовні. А це означає, що кожен орган влади повинен володіти своїми фінансовими джерелами, достатніми для організації управління економікою і соціальною сферою на своїй території. Одночасно з цим він повинен володіти відносною самостійністю в управлінні податками та іншими обов'язковими платежами, що надходять до відповідного бюджету [3].

Тому саме місцевим бюджетам, як основній фінансовій базі органів місцевого самоврядування, належить особливе місце в бюджетній системі нашої держави, адже саме з місцевих бюджетів здійснюється фінансування закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, засобів масової інформації. Саме з місцевих бюджетів здійснюються видатки на соціальний захист та соціальне населення.

Таким чином, сьогодні з особливою гостротою постає проблема створення дієвого механізму, за допомогою якого можливо визначити нові принципи формування місцевих бюджетів, чітке розмежування функцій і повноважень усіх рівнів влади. При цьому питання бюджетної політики, оподаткування і міжбюджетних відносин повинні розглядатись і вирішуватись комплексно, оскільки вони тісно взаємопов'язані, і ні один із цих елементів не може бути реформованим без врахування двох інших.

Мета дослідження – розкрити питання децентралізації фінансових ресурсів та визначити роль місцевих податків у формуванні доходів місцевих бюджетів.

Загалом серед проблем у сфері формування місцевих бюджетів в Україні найбільш суттєвими, на нашу думку, є такі:

- нестабільність доходної бази;
- другорядність місцевих податків і зборів порівняно із загальнодержавними;
- недостатнє фінансування з державного бюджету;
- наявність місцевих податків, витрати на адміністрування яких перевищують надходження від них;

– невеликий перелік місцевих податків і зборів порівняно з іншими країнами;  
– незначна фіскальна роль місцевих податків і зборів і, як наслідок, низька їх питома вага в доходах місцевих бюджетів [2].

Оскільки податки сплачуються, в основному, з доходів економічних суб'єктів, проблему наповненості дохідної частини місцевих бюджетів доцільно розв'язувати через зміцнення та нарощування виробничих можливостей суб'єктів господарювання, чим забезпечуватиметься необхідний рівень доходності і економічне зростання адміністративно-територіальної одиниці за місцем розміщення суб'єкта господарювання. Тому, на думку економістів, доцільно розширити права органів місцевого самоврядування у сфері встановлення податків і зборів, а за центральними органами влади залишити контроль за рівнем загального податкового навантаження [3].

Саме тому, для того, щоб місцеві бюджети насправді стали основою фінансової самостійності місцевої влади, потрібно здійснити комплекс взаємопов'язаних заходів. По-перше, необхідно поступово переходити до децентралізації державних фінансів. Головною умовою такої децентралізації є чіткий розподіл компетенції між органами центральної влади та органами регіонального та місцевого самоврядування. По-друге, потрібно надати органам місцевого самоврядування можливість самостійно встановлювати перелік місцевих податків і зборів та їх ставки в мірі та адекватності виконуваних ними функцій [4, с.855].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333-р схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Із запровадженням Бюджетного кодексу в Україні трансферти стали основним методом бюджетного регулювання. Такі зміни відповідають досвіду зарубіжних країн, який свідчить, що в останні роки спостерігається стала тенденція до зростання ролі бюджетних трансфертів, підтвердженням якої є збільшення їх питомої ваги у сукупних доходах місцевих бюджетів.

З метою встановлення відповідності між видатками та доходами місцевих бюджетів необхідно активізувати економічну та господарську діяльність місцевих органів влади на підвладній території з метою збільшення частки власних та закріплених джерел доходів у місцевих бюджетах і зменшення частки трансфертів; запровадити державні гарантії фінансового забезпечення виконання делегованих повноважень місцевими органами; покласти в основу політики фінансового вирівнювання критерій зацікавлення бюджетів-донорів віддавати кошти, залишаючи певну частку сум перевиконання доходів у розпорядженні місцевих органів влади [5].

Важливим завданням бюджетної політики є чітке розмежування повноважень та відповідальності між центральними і місцевими органами виконавчої влади, обласними та районними органами місцевого самоврядування територіальних громад, що відповідає положенням та принципам Концепції державної регіональної політики.

За умови прийняття змін до Бюджетного та Податкового кодексів місцеві громади зможуть самостійно формувати власні бюджети, не чекаючи формування центрального, як це робиться сьогодні. Розширюються дохідні джерела, база адміністрування та надання права органам місцевого самоврядування регулювати ставки місцевих податків і зборів у межах, визначених Податковим кодексом [4, с.855].

Таким чином, місцеві податки та збори є основним джерелом власних надходжень місцевих бюджетів. Для посилення їх ролі доцільно не тільки розширити перелік місцевих податків та зборів, а й надати можливість їх регулювати та встановлювати розмір ставок. Адже на рівні місцевих бюджетів завжди існує

проблема нереальності справляння того чи іншого податку чи збору. Це залежить від особливостей розвитку регіонів, розвитку промисловості та ін. Отже, питання децентралізації потребує постійної уваги з боку науковців, практиків та законотворців задля формування оптимальної моделі децентралізації фінансових ресурсів, яка дозволить підвищити якість управління та ефективність використання бюджетних коштів.

**Список літератури:**

1. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI (зі змінами та доповненнями від 02.03.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua>.
2. Войтович Т.Б. Основні проблеми формування доходів місцевих бюджетів в Україні та шляхи їх подолання /Т.Б. Войтович // Стратегічні орієнтири. – 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com>.
3. Луніна І.О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи України / І.О. Луніна // Фінанси України. – 2011. – № 9. – С. 3-12.
4. Лінтур І.В. Можливості оптимізації формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації /І.В. Лінтур // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип 4. – С.853 – 855.
5. Стегней М.І. Сталий розвиток сільських територій: від теорії до практики : монографія /М.І. Стегней. – Миколаїв: ФОП Швець В.Д., 2014. – 376с.

---

**Рогов Г.К.**

кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів  
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова  
м. Миколаїв, Україна

## **ФОРМУВАННЯ СТРАХОВОГО МЕХАНІЗМУ КОРПОРАТИВНОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Якісно нових корпоративних соціальних і екологічних стандартів, що відповідають цілям європейської інтеграції України можна досягти лише на основі дієвої системи фінансових механізмів сталого розвитку (забезпечення корпоративної стійкості), важливою складовою якої є страхування. Задача створення страхового механізму забезпечення корпоративної стійкості потребує, передусім, вирішення низки теоретичних проблем, які стосуються методології його побудови та функціонування.

Метою дослідження є обґрунтування структури страхового механізму корпоративного сталого розвитку, а також факторів його формування.

Страховий механізм забезпечення корпоративної стійкості, уявляє собою динамічну складову системи фінансових механізмів, яка забезпечує збалансований корпоративний розвиток в економічному, екологічному і соціальному вимірах шляхом застосування оптимальної комбінації форм, видів, методів, інструментів та важелів страхування. Згідно Закону України «Про страхування» [1] розрізняють дві його форми – добровільне та обов'язкове, які, у свою чергу, піділяються на види (страхування майна, відповідальності перед третіми осо-